Noord- en Oost-Gelderland

Afronding van de takendiscussie

November 2021

Werkgroep Takendiscussie:

Lia de Waard, Marcel Companjen en Jorik Huizinga

Inleiding

Vanaf het voorjaar van 2020 heeft het AB – parallel aan, en soms belemmerd door de Corona-crisis – in het kader van deze takendiscussie gesproken over bestuurlijke richting aan takenpakket en werkwijze van de GGD. In deze notitie presenteert de Werkgroep Takendiscussie de eindresultaten van de takendiscussie over de GGD NOG. We beschrijven eerst de aanleiding voor de takendiscussie en gaan daarna in op de bouwstenen die tijdens de dialoog zijn opgeleverd. Vervolgens schetsen we de keuzes die voorliggen om de takendiscussie af te sluiten.

De aanleiding voor de takendiscussie

De aanleiding voor de takendiscussie bestaat uit twee elementen: een zoektocht naar het tegengaan van de gesignaleerde kwetsbaarheid van de GGD en naar besparingsmogelijkheden voor de gemeenten.

Startpunt voor de discussie ligt net voor het uitbreken van de Coronacrisis. In februari 2020 schetst de directeur Publieke Gezondheid haar indrukken van de organisatie sinds ze in oktober 2019 gestart is. De DPG signaleert een kwetsbare GGD, die aanzienlijke risico's op kwaliteit en continuïteit laat zien. Als mogelijke oorzaken noemt zij het in verhouding (met andere GGD 'en) smalle takenpakket en de mate waarin collectieve afstemming plaatsvindt.

In het tweede kwartaal van 2020 brengen enkele gemeente(rade)n als zienswijze bij de begroting van de GGD in om, gezien de financiële positie van gemeenten, (ook) bij de GGD NOG te zoeken naar mogelijkheden voor kostenbesparing.

Eerste bouwstenen van de takendiscussie; koersnotitie en benchmark

Op basis van een gespreksronde met medewerkers van GGD en van gemeenten door de procesbegeleider constateert onze werkgroep eind 2020 dat het van belang is het gesprek over de taken van de GGD te starten bij de gewenste manier van samenwerken tussen gemeenten en GGD. Keuzes op dit meer fundamentele niveau zijn immers bepalend voor keuzes rondom het takenpakket.

Over de gewenste wijze van samenwerken heeft het AB een aantal keer indringend gesproken. Daarbij zijn ook inzichten uit de kring van betrokken ambtenaren betrokken. De resultaten van de bespreking zijn vastgelegd in een *Koersnotitie* (zie bijlage 1). Kern daarvan is: De besluitvorming die de basisinfrastructuur aangaat is altijd regionaal (NOG-niveau), en gemeenten worden vroeg in het ontwikkelproces van nieuwe producten en diensten betrokken. De Koersnotitie is door het AB op 8 juli 2021 vastgesteld.

Parallel hieraan is aan bureau Lysias gevraagd om een quick scan uit te voeren naar het kostenniveau en takenpakket van de GGD NOG. De rapportage van Lysias is bijgevoegd als bijlage 2. Lysias concludeert dat de GGD NOG de kleinste zelfstandige GGD van Nederland is en haar kostenniveau te omschrijven valt als gemiddeld tot laag. Wel drukt de overhead relatief zwaarder op de begroting dan bij andere GGD'en. Voor een combinatie van versterken van de GGD-organisatie en het realiseren van kostenbesparingen gaf Lysias twee strategische opties ter overweging mee: het toevoegen van taken aan het takenpakket van de GGD en het verkennen van synergievoordelen in de ondersteunende bedrijfsprocessen door samenwerking met andere organisaties.

Kwetsbaarheid van de GGD geduid

De processen bij de GGD zijn bijzonder slank ingericht. Onder stabiele omstandigheden is de GGD in staat veel maatschappelijke waarde voor relatief weinig publieke middelen te leveren. Maar in tijden waarin veel nieuwe vragen op de GGD afkomen begint het te knellen. Op verzoek van de werkgroep heeft de GGD in een notitie in kaart gebracht welke aandachtspunten de uitvoering van de koersnotitie verhinderen en of waar niet voldaan kan worden aan landelijke wet- & regelgeving. De 8 aandachtspunten zijn:

1. Beter inspelen op de vraag van gemeenten
2. Vanuit partnerschap afspraken maken
3. Data: veiligheidsrisico's wegnemen en gemeenten beter faciliteren met data
4. Arbeidsmarkt
5. Bedrijfsvoering
6. Communicatie
7. Medische milieukunde
8. Infectieziektebestrijding + crisis & rampenbestrijding

Deze aandachtspunten zijn verder uitgewerkt in de notitie 'Koersnotitie in de praktijk brengen'.

Onderzoeken samenwerking

De Quick scan van Lysias is besproken met de leden van het AB op 8 april. Tijdens de bespreking is gebleken dat er onvoldoende draagvlak was binnen het AB voor een gesprek over het toevoegen van taken aan de GGD. De werkgroep concludeerde daaruit dat het niet zinvol was om daarvoor vervolgstappen in gang te zetten. Meer steun was er voor het verkennen van samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van bedrijfsvoering met organisaties als de Veiligheidsregio, Veilig Thuis en (een toevoeging vanuit het AB) andere GGD'en.

In de daarop volgende individuele gespreksronde bleek vooral draagvlak voor een verkenning van samenwerking met de Veiligheidsregio en Het Service Centrum. Lysias heeft daarop een rapportage opgesteld met een weging van de samenwerkingsmogelijkheden met deze beide organisaties. De aandachtspunten uit de notitie 'Koersnotitie in de praktijk brengen' dienden daarbij als leidraad. De conclusies van dit rapport zijn dat samenwerking met beide partijen zinvol is. Met name door het aspect van een te verwachten aanzienlijke kwaliteitswinst en reductie van kwetsbaarheid op meerdere vlakken.

Er is eveneens onderzocht welke synergievoordelen gerealiseerd kunnen worden. Voor samenwerking met de VNOG taxeert Lysias dat er beperkte kostenbesparingen mogelijk zijn, in de orde van grootte van enkele tienduizenden euro's. Kostenbesparing door samenwerking met HSC acht Lysias aannemelijk, maar dit terugbrengen tot een exacte berekening blijkt lastig door 3 elementen: De daling van kosten bij NOG als gevolg van overheveling naar HSC; de stijging van kosten van HSC door toename van het takenpakket; het effect van de herverdeling via de verdeelsleutels tussen de moederorganisaties. Een nadere analyse is noodzakelijk voordat een definitief besluit genomen kan worden.

Financiën

In de notitie 'Koersnotitie in de praktijk brengen' is een schets gegeven van de kosten die gemoeid zijn met de aanpak van de eerste 7 aandachtspunten. De afgelopen twee maanden is deze schets verder aangescherpt en uitgewerkt. De benodigde structurele en incidentele kosten vallen daarbij

lager uit dan eerder geschetst. Verdere kostenbesparingen die mogelijk door synergievoordelen in de samenwerking met de VNOG en HSC kunnen worden behaald zijn nog niet ingeboekt vanwege de hierboven al genoemde onzekerheid.

Structurele kosten voor de aanpak van de aandachtspunten bedragen €565.000 per jaar. Dit betreft overheadkosten die zowel aan de basis- als de plustaken toegerekend worden. De toerekening is op basis van de door het AB vastgestelde uitgangspunten. Een bedrag van € 225.000 wordt gedekt door hogere tarieven op plusproducten. Daarmee leveren ook derden (zoals reizigers en politie/justitie) die diensten van de GGD NOG afnemen een bijdrage aan de versteviging van de GGD. Het restant € 340.000 wordt gedekt door een verhoging van de inwonerbijdrage van 2,69%.

Met nog slechts twee maanden te gaan tot aanvang van het jaar 2022 is het voorstel om de kosten van de aanpak in dat jaar op een andere wijze te dekken dan via verhoging van de inwonerbijdrage. De verwachting is dat de GGD vanuit het budget voor COVID-19 bestrijding van het ministerie van VWS middelen kan reserveren voor de opgelopen achterstanden bij de ondersteuning tijdens de COVID-19 bestrijding. We verwachten dat we minimaal € 340.000 kunnen reserveren. Mocht we meer kunnen reserveren dan brengen we dit extra bedrag in mindering op de incidentele kosten van 2023 t/m 2025.

De incidentele kosten kunnen voor een deel gedekt worden uit de bestemmingsreserve frictiebijdrage Apeldoorn. Daarnaast heeft de GGD de afgelopen jaren steeds een klein positief saldo in de jaarrekening. Dit is voornamelijk het gevolg van hogere opbrengsten dan vooraf geraamd. In deze opbrengsten is ook dekking voor de overhead opgenomen, die niet altijd volledig wordt ingezet. Het uitgangspunt is dat in de periode 2022-2025 jaarlijks een positief saldo van € 100.000 gepresenteerd kan worden. Dit zetten we in als dekking voor de incidentele kosten. Belangrijke kanttekening hierbij is dat als het positief saldo niet of niet helemaal wordt gerealiseerd de gemeenten alsnog gevraagd wordt een bijdrage te leveren.

Per saldo resteert er een incidentele investering van ruim € 1,1 miljoen, verdeeld over de jaren 2023-2025. In bijgevoegde tabel ziet u wat dat per gemeente per jaar betekent.

De organisatieverandering brengt ook een risico op boventalligheid met zich mee. We hebben dit risico ingeschat op ruim € 0,3 miljoen. GGD NOG gaat haar uiterste best doen om dit risico zo klein mogelijk te houden. De kosten die hieruit voortvloeien kunnen we financieren uit de algemene risico reserve. Deze komt dan mogelijk onder de norm waardoor de gemeenten jaarlijks uit het jaarrekeningsaldo de reserve moeten aanvullen.

Bijlagen

Financieel overzicht van de aandachtspunten uit “Koersnotitie in de praktijk brengen”								
		2022	2023	2024	2025	2026		
Structureel		565.000	565.000	565.000	565.000	565.000		
Dekking								
Inwonerbijdrage		0	340.000	340.000	340.000	340.000		
Covid resultaat		340.000	0	0	0	0		
Tarief plustaken		225.000	225.000	225.000	225.000	225.000		
		565.000	565.000	565.000	565.000	565.000		
		2022	2023	2024	2025	2026		
Incidenteel		744.000	675.000	463.000	342.000	0		
start 1 april 2022		-186.000	186.000	0	0	0		
		558.000	861.000	463.000	342.000	0		
Dekking								
Frictiebijdrage		458.000	199.000	0	0	0		
Saldo reservering		100.000	100.000	100.000	100.000	0		
Totaal dekking		558.000	299.000	100.000	100.000	0		
Bijdrage gemeente totaal incidenteel		0	562.000	363.000	242.000	0		
aandeel Algemene gezondheid	54%	0	303.480	196.020	130.680	0		
aandeel Jeugdgezondheid	46%	0	258.520	166.980	111.320	0		

		Incidenteel						structureel		
per gemeente	inwoners	2022	2023	2024	2025	2026	totaal	bijdrage vanaf 2023		
Aalten	27.120	0	20.419	13.189	8.792	0	42.400	12.353		
Berkelland	43.846	0	33.012	21.323	14.215	0	68.550	19.972		
Bronckhorst	36.083	0	27.167	17.547	11.698	0	56.413	16.436		
Doetinchem	58.263	0	43.867	28.334	18.889	0	91.090	26.539		
Montferland	36.038	0	27.133	17.526	11.684	0	56.343	16.415		
Oost Gelre	29.572	0	22.265	14.381	9.587	0	46.233	13.470		
Oude IJsselstreek	39.349	0	29.626	19.136	12.757	0	61.519	17.923		
Winterswijk	29.041	0	21.865	14.123	9.415	0	45.403	13.228		
Apeldoorn	164.770	0	60.151	38.852	25.901	0	124.904	36.390		
Brummen	20.877	0	15.718	10.153	6.768	0	32.640	9.509		
Epe	33.197	0	24.994	16.144	10.763	0	51.901	15.121		
Hattem	12.226	0	9.205	5.946	3.964	0	19.114	5.569		
Heerde	18.774	0	14.135	9.130	6.087	0	29.352	8.551		
Lochem	33.944	0	25.557	16.507	11.005	0	53.069	15.461		
Voorst	24.797	0	18.670	12.059	8.039	0	38.768	11.295		
Zutphen	48.099	0	36.214	23.391	15.594	0	75.199	21.909		
Elburg	23.429	0	17.640	11.394	7.596	0	36.629	10.672		
Ermelo	27.017	0	20.341	13.139	8.759	0	42.239	12.306		
Harderwijk	48.722	0	36.683	23.694	15.796	0	76.173	22.193		
Nunspeet	28.029	0	21.103	13.631	9.087	0	43.821	12.767		
Oldebroek	23.756	0	17.886	11.553	7.702	0	37.141	10.821		
Putten	24.370	0	18.348	11.851	7.901	0	38.101	11.100		
Totaal	831.319	0	562.000	363.000	242.000	0	1.167.000	340.000	2,69%	percentage stijging tov huidige inwonerbijdrage